ఉమామహేశ్వర సంవాదము

320 పేజీ

5003

శ్రీ.

శుభమస్తు.

దుత్తలూరి గ్రామనివాసులును బోరవాటి వంశస్థు

లునునగు మహారాజరాజశ్రీ కామిరెడ్డి

పెంచలరెడ్డిగారిచే ప్రేరేపింపఁబడి

జన్మవాసనివాసుండగు

గొప్పా రాయుడిచే

విరచింపఁబ

డిన,

ఉమామహేశ్వరసంవాదము.

PRINTED BY N. RAMANUJACHARI AT THE

LAKSHMI PRESS,

NELLORE.

1911.

శ్రీరాముఁడు.

ఉమామహేశ్వర సంవాదము.

శా॥ శ్రీమత్కాంచి ఘనాళి కొప్ప లలితస్వీతాక్ష
సన్నాళియుఁ । రమ్యాంచద్వరకుండలీయు
గళమున్ రాజిల్లు కాత్యాయని । భామారత్నము

నీవు నాకిట సరళిగా కాసిల్లు నెల్లప్పుడుగా ।
కామ్యార్థంబులు నిచ్చి బ్రోవు మము వేగగా
నాగలింగేశ్వరా ॥

ఉ॥ శ్రీరమణీ మణీవిమల చిత్తసరోజ మిళింద
వల్లవీ । నీరజనీరజాత్త భవనీరధితారణ తార
హారత్వం । గార వచోవిహార విహగ ప్రభువా
హకృపాలవాల సం । సారదుహార్ణవోత్తరణ
పారసనాథ ముకుంద కేశవా ॥

క॥ శ్రీగణనాథుని పదములు । ప్రాకటముగ మదిని
దలచి ప్రార్థన మొప్పగా । చేకొని కృతిచెప్పుట
కును । నీకరుణను దలచినాడ నిర్మలమతితో ॥

క॥ తలవాకిటను మెలంగెడు । పొలతుక పలుకుల
వెలంది పొలుపు దలిర్పగా । దలచెద కొలచెద
మదిలో । సలలితముగ బ్రోవవమ్మ చకోర
బొమ్మా ॥

పీఠిక.

శ్రీలజెనొప్పెందు ధాత్రీమండలంబు । చాలసప్త ద్వీప
సంయుతం బగుచు । నాసప్తద్వీపంబు లందున దనరు ।
భాసురంబుగ నిత్రిబరగినయట్టి । పరగ జంబూద్వీపభారత
ఖండ । వర యాంధ్రదేశంబు నొప్పు సౌఖ్యముల । లవణ
సాగరతీరలక్ష్మీనివాస । భవనంబనంగ తత్ప్రాంత్యంబు
నందు । విలసిల్లు సంపదల్ విస్తారముగను । గలముదు
రూరను గ్రామంబుగలదు । నాపురంబున చాల నలి విచి
త్రములు । ఓపింపు చున్నట్టి దేవాలయములు । ప్రాకా
రగోపుర ప్రతతులుప్పొంగ । రాకాసుధాకర రవిదీప్త
లొప్ప । బ్రహ్మతేజముగల బ్రాహ్మణోత్తములు । బ్ర
హ్మవిద్యలయందు ప్రబలినవారు । రణ విదక్షులైన
రాజబృందములు । ఘన కుబేరునివైన గణుతించనట్టి ।
వలనొప్పు గలిగిన వైశ్యవర్గములు । భూసురపదభక్తి
పాలుపొందగలిగి । వాసికెక్కినశూద్ర వర్గంబులమరె ।
జోకతో నీపురి సొంపుగా నేలు । పాకనాటి కులాబ్ధి వరి
పూర్ణసోము । దశలోకయశుడు యమ్మృతకీర్తిఘనుడు ।
కాకటూరాన్వయ కార్యానుమోది । వరచామదలగోత్ర
వర్గపవిత్రు ! అసమాన తేజుడా రాఘవరెడ్డి । వసియించు

మంగమాంబను బెండ్లియాడి । వార లిరువురు చాల వై
భవోన్నతుల । చారుసత్కీర్తుల చరియింపుచుండ । వారిని
జన్మించి వరకీర్తిగాంచి । ధారుణీసురులెల్ల ధర్మాత్ముడ
నగ పెంచలరెడ్డిన పెంపువహించి । అంచితంబుగ
గొల్వు నమరగూర్చుండి । పండిత గాయక భవ్య కవీంద్ర
కాండంబు సంతోషకలితమై మెరయ । బుధసాధుకోవిద
భూసురోత్తములు । నధికసౌఖ్యోన్నతి నాశీర్వదింప ।
నాయందు దయయుంచి నన్ను బిలపించి । తోయజదళ
నేత్ర దోర్బలగాత్ర । శౌర్యారి వంశాబ్ధి కుముదబాంధ
వుడ । భావజసమతేజ భవ్యకలాప । శ్రీకామకవిపోష
శ్రితజనపోష । సౌకుమార్య గుణాఢ్య సంవృద్ధకామ ।
బాగుగా ముకుమారిపాలకుండైన । నాగేశ్వరస్వామి య
మర కామాక్షి । పరసంవాదంబు పెంపుతో జప్పు ।
తరయంగ నాచంద్ర తారార్కముగమా ॥

వ॥ అనిజెప్పినగా కర్పూర తాంబూలంబు బెట్టినగా
బట్టి అభ్యుదయ పరంపరాభివృద్ధిగా । పరమేశ్వరార్ప
ణంబుగా । నాయొనర్చంబూనిన ఉమామహేశ్వర సం
వాదంబునకు కథాక్రమం బెట్టిదనిన ॥

వ॥ ఇట్లు కాటపికిఁబోయి సరల వచ్చిన నా గేశ్వరస్వామి నుద్దేశించి కామాక్షిదేవి చెలికత్తెతో నిట్లనియె॥

దరువు-హిందుస్తాని జుల్వ॥

తలుపుదియ్యవేచెలి। పలుకవేతలోదరీ। అలుక యానికలతజెంది వెలతవాకిలి మూయ్యవేమి॥ త॥ అ॥ తలుపుదియ్యనీశ్వరా। తగమువో మహేశ్వరా। వలపు సొలపుమాటలేల। తలపులేని వగలిదేల॥త॥స్వా॥ వడలి కోవమేలనే। తడవుశేయుటేలనే। అడుగుదాటజాల కాల। వడిగ గడియవేయుటేల॥త॥అ॥ పరగముత్తుకూ రను। వడకువెల్లవిన్నమా। సరసమెల్ల వినియు వారు పరిహాసింతురేమొ కదవె॥ తలుపుదియ్యనీశ్వరా॥స్వా॥ ౧॥ నడువరాత్రివేళ మరి వాకిటికివచ్చి। దలది దలది పేరబిలది బిలచి। నిలదియున్న నన్నునిరసించివాకిలి। వేయుటేమొ చెప్పు వెలది వేగ॥ అనిన స్వామికి కామా క్షిదేవి ఇట్లనియె॥అ॥౧॥ చలినదగనేత్రి యాతని నడత లెల్ల। దెలియవచ్చెను పొమ్మనిదెలుపవమ్మ। కులటులము గాము వాకిటనిలది పిలువ దగదు మాటలు మనకేలవద్దు మనవె॥ అనిన కామాక్షిదేవికి నాగేశ్వరుండిట్లనియె॥

దరువు-హిందుస్తాని గౌళా అట॥

ద్వారక వాటమూరియ్యాను నె। తరుణి మణిభక్తుల
జోచుటకై। పరువు దాల్చియున్నావాడా। వేరు శేయుట
మేరగాదు ఇది వాదగాదు। భూరిగహనాంతరములను నే।
చేరబోతి తదన్యమెరుగనూ॥ద్వా॥అ॥ ద్వారక వాటము
దయ్యాననే। పరిహాసకమా భామానాతో। గురుతు లేని
మాటలాడ। సుసమానులు గారనే, ఇది వేరనే, దాసు
కాటపి కేగుమను। యవ్వారు లభ్యముగాను చూడగ॥
ద్వా॥స్వా॥ మగువా నాపై తెగువా జేయ। తగు నానన్ను
యగడా బుచ్చ। మొగమాటమించుక లేదగు। నగు
బాటగు। మృగపతిదార్ఢంబు నేగితి। జగతిపై నే నే
మెరుంగను ॥ద్వా॥అ॥ తరుణా లేదాపు రుషూ లేదా।
గురుతు లేని మరులూ యేదా। అరమరెందుకు పొమ్మ
నె। లేలెమ్మనే। ధరణిలో ముతుహరిపట్టణ ధాముని
సమయంబుగాదనే ॥ద్వా॥ స్వామిసిపార్థం॥

చేడెరో నామాట చేకొన్నదెవ్వెద। అగడేల జే
శెద అంబుజాక్షి। నగధేరదారయు నజుందిద్వారాలురు।
శరణన్నవారల చేరబోతిని। యాతుధానుల గూల్చ

యురుదెంచివారితో। ముష్టియుద్ధముచేసి మొనసిడస్సి।
వచ్చిననాతోడ వైరంబుబూనిటు వాదు శేయుటదగునా।
యివరిదివిన్న సరిసరియన దగునా। మోదాము విడిచి
నాపై। భేదాము బూని నీవే। వాదము శేయుటిది వ
నితా సజ్జనులతోటి॥ వాదూ శేయుటాదగునా॥ అమ్మ
వారిట్లనియె॥గీ॥ వేసములుబూని బాసలువేగ నేర్చి। దర
గమరిగెడువారల దేవుడనుచు పూజజేసెటివారల పుణ్య
మేమి। జెప్పగావచ్చు తత్ఫలసిద్ధి యంతో॥ అనపరమే
శ్వరికి పరమేశ్వరుం డిట్లనియె॥గీ॥ సిద్ధియని పూజజేసిన
సిద్ధమగును సిద్ధిలేకున్న వారికబద్ధమగును। సిద్ధి సిద్ధంబు
నివిరెంచె సిద్ధులకును। గాక నితరుల కబ్బునా కంబుకంఠీ
॥అ॥ శ్లో॥ నీచాః కలహమిత్యంతి। సంధిమిత్యంతి సాధవః॥
అనువ్యాయంబున మోహంబువిడనాడి। భేదంబుబూని
వాదంబుఘటింది। క్రోధంబుబెంచి। నన్నునిరసించి
కాంతారంబు ప్రవేసించి। మునిపత్నులగాంచి। వారి
తో సరససల్లాపంబులాడి। మరలవచ్చిన వారితోటి
మాటలుచాలుసొమ్మనవె॥స్వా॥క॥ దినమును వారములే
కను కనకాంగి తలుపుముయ్య కారణమేమో। ఘనముగ
జెప్పిన దెప్పెద। అనుమానము మానుమింక అంబుజనేత్రీ॥
స్వామివారి వ్యాక్యం॥

దరువు-హిందుస్తాని-గౌళ రూపకం.

స్వా॥ ముద్దుగుమ్మ నాపై ఇంతసద్దు శేయకే, ము ద్దుబెట్టి రతుల వేలు మోడి శేయకె ॥ము॥అ॥ ముద్దులయ్య మోడి శేయమేరగాదయా ॥ సుద్దులెల్ల మానియివట। నిలవ తగదయా ॥ము॥ స్వా॥ వేరుశేయమేరగాదు సా రసనయనా। తిరుదేలియాకిటులు బలుక నేరమేమిక ॥ము॥అ॥ కృతివాసకోరనికోరిక కోరిన ఫలమా। ముత్తుకూరి పట్టణేశ మోసము దగున ॥ము॥ అమ్మవారి కందార్థము ॥ ననువిడనాడియు వనికిని ఘనముగ వేంచేసి మానికాంతలతోడఁ బెనగిన కన్నుల నిద్దుల। కనుపడు చుండుటకు చాలా కారణమేమీ। దాచకనాతో దెల్పు ముస్వామీ। సురతకేళిని నీవు చిక్కికయున్నను। యురమునగురుకుచ గుర్తులుగనుపడ ॥ కారాడమే మో ॥స్వా॥ తరుణిమృగముల వెంటను। బసువడిజనుదెంచు వేళ బాణపు గుర్తుల్‌। గురుకుచ గుర్తులు గావిక। పరిహాసక ేలనాతో పర్వేందువదన। పలుకవె వేగ వరకుండ రదన। సంకటముమదీర్చి, వంకకు ననుజేర్చి। పొంక ముతో ముద్దుబెట్టి పాలించవె। పర్వేందువదనా ॥అ॥ ద్వి॥ యిదియేమి పాణేశ యింతయాగడము। ఇదివర

కనుగనుం గురుపవిత్రంబు । తనమనమునెరిగి దేవుడవని
లేచి । జనవశీకరుడవైనాగములయందు । కోవెలలేరటి
నాగములగాక । భావించిపులితోలు బాగుగాదాల్చి ।
నైరింప విభూతిమెండుగా బూసి । పునుకను ధరి
యించి బుసలెందిమెంది । బాములనాముల బట్టిమెడ
జుట్టి । సాములమనుచు వేసంబులుబూని । గళమందు
విషముబు గిరిపిచెన్నలర । శూలంబు కరియించి సొంపు
వహింప । రుద్రభూములయందు రూఢిగాబండి । భద్రి
కృతనర్వాంత పమడవైతిరిగి । వచ్చినవారికి వాకిలిదియ్య
వచ్చితూన్నాను వలదుబొమ్మనవె ॥ అనిన కామాక్షి
॥ క నా రెగ్గలుంబనిరు ॥

నదుపు-ఖమాచి-ఆది॥

సా॥ యింత సాహసురాలవె । కామాక్షి నీవు
యిం॥ మంతమైనకరుణలేక । రంతుశేయ । పంతమటనె॥
యిం॥అ॥ యంతోసాహసుడవయా । నాగేశ్వర ॥
కాంతారమునకేగి కాంతలకూడివస్తివి ॥యిం॥అ॥గి॥
వాలు నీరాయభారంబు సరసమెల్ల । మొచటి కరుదెం
దినట్టి యావివరమెల్ల । దాచకను నాతొదెల్పిన తథ్య

ముగను । కౌగిలిచ్చెద గలికేళి గలయుదాము ॥ అనిన
అమ్మవారికి స్వామిఇట్లనియె ॥

ఝంప-నాదనామక్రియ-ఆది.

కోమలినాపై కోపము శేయుకు । వాకిలిదియ్యవె గౌరి । నెల వాకిలిదియ్యవె గౌరి ॥అ॥ కోమలాంగనా కోపం బెంచుకు । వాకిలిదియ్యను సామీ ॥గౌరి॥ స్వా॥ ముద్దుగుమ్మ నీ నిద్దపుచెక్కిళ్లు ముద్దాడనియ్యవె భామా । నను నీవక్షానికి జేర్చవె రామా ॥అ॥ ముద్దులయ్య నీముద్దులు చవిగొన ముద్దుగుమ్మలెవరయ్య । యింతపద్దు శేయతగదయ్య ॥స్వా॥ కుటిలాలకినీ భటువగు గుబ్బలు బట్టనియ్యవె భామా । నాపైవద్దేటికి గుణధామా ॥అ॥ గోరి దారుకావనము జేరి ముని । భామలజెందిననేడు । సమకూరును ఫలమటు జూడు ॥స్వా॥ కువలయాక్షి ముతుకూరను వెలసిన । నాగేశ్వరుడను భామ । నాపై చలము శేయకే రామ ॥అ॥౧॥ ఘన్నవిడవాడి దారుకావనము జేరి । మానిచేడెలతో రతి మరగి మరగి । వచ్చుసమయంబులో నీదు । నెత్తిపైన కాంత నెక్కించుకొనివస్తివి గరళకంఠా ॥స్వా॥౨ వినుము కల్యాణి దెల్పెద విశదముగను । నన్నుగొనియాడి వేడయా

నతకి మెచ్చి । నీకు దాస్యంబు కోరకు నే నిటమువెస్తి । పర
మపావని జాహ్నవీపాపధ్వంసి ॥అ॥ అహాహా నీమాటలెల్ల
యాశ్చర్యమాయె । బొంకులకు పుట్టినీమేము బోయి బక్క
కాదవని లోకులనుమాట గవ్యమాయె । దప్పుపాత్యంబు
నిరి జెప్పదగునా ॥పా॥ కి॥ మేయపుసలక్రింద్రైనను । పారా
వారంబులింక బారినవేసుకొ । ధారుణి ద్విర దిరిగిన ।
నారీనాణ దప్పుపాత్య మాడుమనటనె ॥అ॥వ॥ నీవు
మహామునిభావుండవు । ఆదిమధ్యాంతరహితుండవు ।
బుధాంతరుముఖుండవు । సృష్టిస్థితిలయకారణుండవు ।
బ్రహ్మవిష్ణుశివాత్మకుండవు గావున నజ్ఞానకృతంబు
గా । నేనాడువాటలు మనంబున గమనించక । నచే
యునమపాపరింబు దరిసారిరించక । నాయందుకరుణా
కటాక్షు నీకుగాంచుండి । నేనొగ్గి గోవ్యంబులైన । మా
ఱాంటులడి । శౌలపద్మిని యడిగిన । గిరిజను గిరిశా
సనుంపెల్లదియు ॥

అ॥ యాగం॥ దేవా దేవాడుప్పనిన్నుభావించి అడి
గడిగాని । కేవల చిన్మయి దేవరయ్య । త్రైలాసనిల
యా । కేవల చిన్మయు దేవరయ్య ॥పా॥ యుక్యారి కె
వాసు గలసి । యుటినవా కేవ్వరునాన్ను ముప్పరిం

మునవ్వుచున్నారు॥ కామాక్షిదేవి ॥ము॥అ॥ ఎందువె
న్నెల బట్టబయట పండియుండెబాలుడెవడో । మెంసుగ
వా కెరుగ బలుగ్రము కైలాసవాసా ॥పండి॥ స్వా॥ కపట
నాటకసూత్రధారుడాటలాడి అలసిసొలసి । బోటిరో
పవళించి యున్నాడు ॥ కామాక్షిదేవి ॥బో॥అ॥ అంద
మైనమేడలోన । సుందరముగ ఘంటావాదం । అంద
హొంది బలుకుచున్నది ॥ కైలాసవాసా॥స్వా॥ పంచ
వింశతి తత్వముంధు । యెందిచూచి ప్రణవాక్షరము
మిందిమింది బలుకుచున్నది కా॥మిం॥అ॥ సత్తుచిత్తా పటు.
వంటికో హత్తుకొని నాకు దెలుపు । మురుహారి పట్టణేశ్వ
ర॥ కైలాసనిలయా॥

పరగసింహమునైనను బట్టవచ్చు । పెద్దపులికోరలైనను
బెరకవచ్చు । మిందివహ్నినైనను మ్రింగవచ్చు । స్త్రీ
లనమ్ముటసాధ్యంబుసిద్ధమంత్రు॥

ఉ॥స్వా॥ కులుకుమిటారి ముద్దుకుచకుంభ జగత్రయ
మంమజూడసీ । పలుకులసాటబోల్పమను బారిశుకంబులు
పెట్లుచేరెనా । వలపుమదర్పి బోవగజడా పదవె యుడ
యూనదిప్పటి ॥వు॥అ॥ స్వామి పరోసవాసనపి ...

తెను తోడను చిత్తగింపుమా। భామలతోటి కూటమును బాపనటంచని బలుకశాస్త్రముల్। వేమరు జెప్పగా వినవె వైరివిగావు మహామహుండవె। తామరపాత్రవేద మనె తత్వము నాకెరిగించి గావవే॥

ద్వి॥ వినుమువాగేశ్వర విన్నపంబొకటి। అనవంసిన మాటలంటినిగాని। నీమహామహిమయు నీప్రభావంబు। కామించి చెప్పను గశ్వరియుండు। నలవియెసురమునివా ధులకైన। అలవాడుగోపించి అంధకాసురుని। మదమడం చినయట్టి మాన్యుండవీవు। సదమలచరిత నీసాహసంబు వకు నసురులు సురులుమ నలవియేనిలువ। వసగల్లు దేహముల్ బ్రబలెనురెండు। జీవంబునొకటే చెలు వారజూడ॥ యేవిధంబున నన్ను వేరు శేయుకము। ప్రణ యకలహముమాని ప్రేమతో మనము। మునుకొని గెను లను ముదముతో బెనగి। ముఖుఖూరి భక్తుల మునుకొని బ్రోవు। పతితపావనమూర్తి పన్నగభూషా॥

వ॥ అనియిట్లుసరససల్లాపంబులాడుచు వర్ధికేతించి ముద్దయంగూడి గద్దియమీద గూర్చున్న ఉమామహేశ్వరు లంగాంచి కొంతమంది విప్రకాంతలు మంగళహారతు లిద్ది రెట్లనిన॥

మంగళహారతి-బిలహరి రాగం-ఆది॥

హారతియని పాడరే నో నారీమణి గౌరీశునకు ॥ భూ రతిసం శోభ్యునకు । భూరిజనభక్తరక్షణ భావి వాహో సాకునకు ॥హార॥ మేరుమందర స్థైర్యానాకు రాజితనగ విహారునకు । కూరదైత్య విదారునకు । మారకోటిసుంద రునకు । మానిహృన్నివాసునకు ॥హార॥ పాతక విదూరునకు, భక్తజనావరిపాలునకు ప్రేతభూనివాసునకు ఖ్యాతిగనెలకొన్న ముకుకూరి పట్టణేశునకు ॥హారతియని పాడరే నో నారీమణి గౌరీశునకు ॥

వ॥ అనిఇట్లు కామాక్షి దేవి, మాయా మహాంబు విడ చి । విర్గుణచిత్తయై । మహానుభావుండని । వినకునంబున నెరింగి । వినయ విధేయంబుగా గొలియాడె। మోడిపీడి హంసతూలికాతల్పంబున । సరస సల్లాపంబు లాడుచు సుఖంబుండిరంత ॥

గద్య॥ ఇది కౌండిన్యగోత్ర పవిత్రుండును । విద్వాహాం కా చేరయమంత్రిపుత్రుండును । అర్వేల వంశపావ నుండును । కోవూరివంశపయఃపారావారసుధాకరుం డును । బ్రహ్మతేజుండును । నను కామాక్షిదే కృత్రింపబ

బడిన వుమామహేశ్వర సంవాదంబును । వులూచిపరిణయంబును । గయోపాఖ్యానంబును । శాకుంతలపరిణయంబును । లక్ష్మణపరిణయంబును । రుక్మిణీపరిణయంబును । సిద్ధాంతంబు లైసర్వంబును సంపూర్ణం. శ్రీమంగళ మహా శ్రీ. శ్రీ. జేయును శ్రీ.శ్రీ.శ్రీ.శ్రీ.శ్రీ.

10540